

Minä, sinä ja me
- filosofinen pohdinta ensimmäisestä kysymyksestä
ja ”minästä”

Tampereen yliopisto
Mikko Kangassalo
79807
mikko.kangassalo@uta.fi
PHILA12: 1900-luvun filosofia.
Essee.
24.4.2012

--Ensiksi haluan esittää suuren kiitoksen 1900-luvun filosofia -kurssin luennoitsijalle Timo Vuoriolle. Kurssi oli erittäin stimuloiva ja ajatuksia herättävä, ja intohimosi tarttuva.--

--Seuraavaksi haluan esittää myös pahoittelut tekstin venymisestä. Kun aloin pohtia aihetta, en voinut jättää pohdintaa liian kesken. Tästäkin versiosta karsin useamman sivun suunniteltua materiaalia pois.--

Tässä hyvin vapaamuotoisessa esseessä käsitellään ”minää”. Käsitelynäkökulma ottaa vaikutteita monesta eri perinteestä. Se edustaa osittain luennolla harmittavan lyhyesti käsiteltyä strukturalismia, tai jälkistrukturalismia, sekä nykyään sosiaalitieteissä hallitsevaa sosiaalista konstruktionismia. Tekstissä on otettu paljon vaikutteita myös interaktiivisen median tutkimuksesta. Nämä ihmistieteissä hallitsevat näkemykset yhdistetään tekstissä yleisemmin hallitsevaan naturalismiin, kuten kosmologiaan, biologiaan ja neurologiaan, josta käsin ”minä” pyritään havainnollistamaan. Tämä pohdinta ammentaa myös osaltaan kielellisen käänteiden merkittävimmistä nimistä. Se ottaa hyvin kriittisesti käsittelyyn arkipäiväisesti ymmärretyt ”minän”, tarkastellakseen sitä uudesta näkökulmasta. Kokonaisuuteen on tiedostetusti kurssin puitteissa vaikuttanut myös Ludwig Wittgensteinin kielifilosofia yleisesti, Edmund Husserlin eideettinen reduktio sovellettuna ”minään”, Martin Heideggerin Sein und Zeitin olemisen kysymys ja teoksen retorinen keino, Heideggerin myöhäiskauden ajatukset, Jürgen Habermasin kommunikatiivisen toiminnan teoria sekä jo mainitut ihmistieteiden perinteet. Huomattavasti teksti on myös hyvin päinvastainen kurssilla käsitellylle Jean-Paul Sartren eksistentialismille, vaikka toisaalta risteävyyksiä löytyy myös sinne, sillä essee pyrkii metatasolla selvittämään subjektiivisuuden ja objektiivisuuden välistä suhdetta. Kuriositeettina voidaan vielä mainita, että tämä essee on myös metatasolla eräänlainen oikeutuksenhaku tällä hetkellä työstämäni monitieteellisen ja kansantajuiseen otteeseen pyrkivän kirjan retoriselle keinolle.

*”Pleased to meet you, hope you guess my name.
But what’s puzzling you is the nature of my game.”*
– Mick Jagger / Keith Richards

”Kuka sinä olet?” Tämä on perustavanlaatuinen kysymys, johon olemme vastanneet läpi sukupolvien, mutta jonka lähes yhtä usein olemme tulkinneet liian ohimennen. Nykyään keskimääräinen länsimaisen ihmisen antama vastaus sisältää hyvin todennäköisesti jotain, joka kertoo vastaajan nimestä, iästä, ammatista, siviilisäädystä ja haaveista; menneisyydestä sekä toiveista koskien tulevaisuutta. Toinen yleinen nykylvastaus on, että olemme ihminen; tietty biologinen entiteetti. Mutta tavoittavatko nämä kuvaukset todellakin *minän*? Kenties kuvaavampaa näille on sana *identiteetti*, joka viittaa ihmisolion erottelemiin osiin itsestään, jotka hän mieltää erityisesti häntä kuvaaviksi suhteessa joihinkin muihin entiteetteihin, tietyssä ajassa ja paikassa. Näissä perinteisissä kuvauksissa siis aina menetetään jotain – ne ovat vain pieniä viipaleita siitä, mistä jokin yksittäinen *minä* koostuu.

Elämän ensimmäinen kysymys

Syntyessämme olemme hyvin tiedottomia siitä, mitä tapahtuu. Emme osaa kontekstualisoida tai formalisoida niitä ajatuksia, jotka muodostuvat niin sanotun ulkomaailman pakottamana, kun huomaamme äkkiä huomaavamme. Tällöin ilmaannumme maailmaan, jossa ympärillämme ja ruumiissamme tapahtuu koko ajan kaikenlaista, jota emme kykene hahmottamaan tai hallitsemaan. Kokemuksen ulkomaailmasta ilmaantuminen suhteessa syntyneen entiteettimme biologiseen ruumiiseen ja tietoisuuteen ja näiden asettamaan alkuasetelmaan luo pakotetusti *ensimmäisen vaistonvaraisen ja kielettömän kysymyksen*, koskien tätä entiteettiämme – sen anatomiaa ja fysiologiaa – suhteessa näennäisen hallitsemattomaan ympäristöömme. Tällöin alamme kysellä; alamme ratkaista ongelmia. Ja vaikka myöhemmin muodostamme uusia kysymyksiä, *ensimmäinen kysymys* jatkaa meissä läpi elämämme. Erityisesti ihmisolio vaikuttaa olevan potentiaalinen viemään kaikki kysymykset hyvin pitkälle, omien lajispesifien logiikkojensa mukaisesti. Elämämme aikana tämä *ensimmäisestä kysymyksestä* liikkeelle lähtenyt kysely voi johtaa moneen suuntaan: syteen tai saveen, vihaan tai rakkauteen, totuuteen tai valheeseen, kuvitteluun tai järkeilyyn, vastauksiin tyytymiseen tai miettimisen rakastamiseen – mutta se johtaa aina johonkin, kuten yksisoluisen eliön jakautumiseen tai tähän monisoluisen eliön kirjoittamaan esseeseen.

Kuka *minä* olen? Mikä on *minä*? Mistä koostuu tämän olion *minä*, joka on ottanut asiakseen kirjoittaa esseen *minästä*? Näistä kysymyksistä mikään ei ole *ensimmäinen kysymys*, mutta ne ovat lähimpänä sitä, mitä oman kielemme kautta voimme siitä saavuttaa. Silti tällaisenaankaan ei kyseessä ole helppo kysymys, mutta yritän antaa siihen yhden vastauksen. Se vaatii kenties omituisen retorisen keinon, mutta tarkoitus on havainnollistaa vastausta tähän vaikeaan kysymykseen, jonka tavoittamista hallitsevat kielenkäytön tapamme huomattavasti vaikeuttavat.

Jo näiden kysymysten nykyään hallitsevista kielellisistä vastauksista ilmenee, että ei ole *minää* ilman niin sanottua ulkomaailmaa. Nimi, ikä, ammatti, siviilisäätty, haaveet ja myös laji-identiteetti ovat sidottuja yksittäisen olion ruumiin ulkopuoliseen maailmaan ja siellä tapahtuneisiin tapahtumiin ja jäsenyyksiin – ulkomaailma on tarjonnut meille jäsenyteen käsityksen vastauksesta *ensimmäiseen kysymykseen*. Jo tämä saattaa sotia monia arkipäiväisiä intuitioitamme vastaan, jotka mieltävät *minän* yksinomaan joksikin entiteetin sisäiseksi asiaksi; joksikin, joka kumpuaa sisältämme, kuten aivoista tai ”sielusta”.

Näin ollen *en ole minä* – en ainakaan siten, kuin olemme luultavasti oppineet ymmärtämään ja tulkitsemaan tämän jokapäiväisessä elämässä.

Minä olen Carl Sagan.

Minä olen Adolf Hitler.

Olen Sokrates, Demokritos, Platon, Aristoteles ja Epikuros.

Olen Richard Feynman ja Neil deGrasse Tyson.

Olen Russell, olen Stalin, Jeesus, Heidegger, Buddha, Tsingis-Kaani, Caesar, Wittgenstein, Einstein, Muhammad, Newton, Houdini, Krauss, Dawkins, vanhempani, esi-isäni ja jälkipolveni.

Olen Elvis, Madonna ja Michael Jackson, The Rolling Stones ja Hendrix.

Olen Zuckerberg, Assange ja hallitus.

Olen köyhä ja rikas; sotaherra ja rauhantekijä; rotuvihaaja ja -rakastaja; sananvapaus ja ylilyönti –

porno, moraalinen paniikki ja pedofiili.

Olen kopiosuoja, piraatti ja anarkisti; lapsityöntekijä, lapsisotilas, kuningas ja kapitalisti.

Olen inkvisitio, rauhanliike, nälänhätä ja ulkomaanapu.

Olen lukuisat uskonnot, ekonomiat, valtiot ja symbolit.

Olen Internet, tiede ja media.

Olen natsit ja juutalaiset; sota ja rauha – ilo ja kärsimys tällä planeetalla.

Olen paholainen ja antikristus; Jumalat, supersankarit ja legendat.

Olen tämä kaikki – viha ja rakkaus; hyvät, pahat ja rumat; realisti, nihilisti ja idealisti.

Olen fakta ja fiktio, valhe ja totuus, sanansaattaja ja toimeenpanija.

Kaikki virheet ja onnistumiset; menneisyys ja tulevaisuus olen – planeetat, aurinko ja tähtipöly...

Lista voisi jatkua loputtomiin:

minä olen kaikki, mitä tässä esseessä mainitaan ja paljon enemmän.

Olen luontaisen sosiaalisesti ja ympäristöllisesti ohjautuva biologinen organismi, ihminen, joka on kasvanut yhteisössä, jossa yllämainitut konseptit ovat olleet osa meemi- ja kokemuksenttäni. Se on muokannut ja muokkaa ajatuksiani asianmukaisesti: se muokkaa ajatustani; ideoita ja impulsseja, jotka asustavat aivoissani ja kehossani. Tämä koko valtava kokonaisuus, joka koostuu ulkopuolisista vaikutteista ja yksittäisestä entiteetistä, on *minä* – se on, mikä tekee minusta *minut*; se on, mikä tekee sinusta *sinut* ja se on, mikä tekee meistä *meidät*.

Jotkut yllämainitut henkilöt, ajatukset ja ideologiat ovat elossa ja jotkut eivät, ja joillakin on enemmän yhteistä aivojeni hallitsevien ajatusten ja tulkintojen kanssa kuin toisilla, mutta ne ovat kuitenkin kaikki – joltain osin – pakotettu osa olemustani, ja myös osa sinun olemustasi; osa meidän sosiaalisesti konstruoitua ihmiskäsitystä ja -jäsenystä todellisuudesta.

Kun eri henkilöiden ajatuksista muodostuvaan meemikenttäämme sekä ulkomaailmasta tehtyihin havaintoihimme tulee koko ajan uusia tulokkaita, ajatuksemme myös muotoutuvat koko ajan niiden ohjaamaan suuntaan – yhdessä vastaavien menneisyyden kokemuksiemme kanssa, jotka muotoilevat ohjautumis- ja toimintalogiikkaamme. Vain silloin, mikäli et olisi koskaan kuullut Elviksestä etkä olisi koskaan ollut tekemisissä kenenkään kanssa, joka on koskaan välillisestikään ollut Elvis-konseptiin liittyvistä ajatuksista tietoinen, vain silloin se ei olisi kontribuoinut sinun sosiaalisesti konstruoituun näkemykseen maailmasta. Globaalissa maailmassa, jossa kaikki kommunikoivat kollektiivisesti kaikkien kanssa, tämä mahdollisuus on yhä harvinaisempi – emme voi irtaantua ihmiskunnan kollektiivisesta menneisyydestä.

Koska *minä* muotoutuu ympäristön kautta ja ympäristö muotoutuu oman ympäristönsä kautta niin kaikkien ympäristöt vaikuttavat *minään* vähintään välillisesti – kaikuen läpi ajan ja avaruuden. Entiteetisi ja kaikki, mitä olet koskaan kuullut, tuntenut, oppinut, havainnoinut, lukenut, hallusinoinut, kirjoittanut, säilönyt tietokannan muistiin tai päätellyt, joka kaikki tapahtuu aina *erottamattomassa* suhteessa kollektiiviseen ulkomaailmaan, on yhdessä se, mitä *sinä* olet. *Minä* on havaittavissa yhä vahvemmin erottamattomaksi ulkomaailmasta – *minä* on yhtä ulkomaailman kanssa, vaikka kieleemme tämän asian hahmottamista vaikeuttaakin.

Sisäiset tulkinnat ja ’minän’ liike

Nyt kun olemme avanneet *minän* ajatusta ulkomaailmaan päin, on sitä hyvä avata myös tämän ulkomaailman ohjaamiin näennäisen sisäisiin ajatuksiin päin. Tässä neurologisessa ajatuksen vääntämisessä ajatukset voidaan nähdä eräänlaisina sähkökemiallisina ”entiteetteinä”, jotka ohjaavat kokonaisuuden *minää* lineaarisesti liikkuvassa aikakokemuksessa.

Jokainen ajatus ja ajatuskuvio ovat eräänlaisia entiteettejä, jotka asustavat laajemman kokonaisuuden aivojen sisällä, ja jotka vuorovaikuttavat muiden samanlaisten entiteettien kanssa kielen, eleiden ja symbolien ja muun ympäristö- ja aistivuorovaikutuksen välityksellä. Tämä saattaa äkkinäiseltään kuulostaa mystiseltä, mutta se ei ole tämän tarkoitus; pyrin tällä aivojen sähkökemiallisten prosessien entiteetti-metaforalla vain selkeyttämään neurotieteiden nykykäsitteitä. Se on sisäisesti *minä*; *minä* on sähkökemiallinen kollektiivi, joka muodostuu vuorovaikutuksessa laajemman sosiobiologisen kollektiivin kautta; *minä*, tässä yhteydessä, on ajatusten kokoelma, joka muotoutuu muiden ajatuskoelmien kautta, jotka kaikki muotoutuvat yksin ja yhdessä aistien kautta imettyjen kokemusten kautta, toisistaan erottamattomissa sosiaalisessa, biologisessa ja ympäristöllisessä vuorovaikutuksessa.

Samaa ajatusta voi jatkaa myös ihmisen kokemustasolla tapahtuvaan yhä kollektiivisempaan suuntaan. Se, miten ihmiset muodostavat ihmiskunnan, ja varsinkin miten olemme alkaneet linkittyä Internetin välityksellä, muistuttaa sitä, miten neuronit ja niiden väliset hermoimpulssit muodostavat aivot: joku yksittäinen osio pyrkii aina joskus – syystä tai toisesta – valtaan, mutta kollektiivi ohjautuu silti koko ajan johonkin enemmän tai vähemmän järkevään ja konsistenssiin suuntaan.¹

...Olen Kopernikus ja Darwin, Pol Pot ja Kim Jong-un.

Olen munuaissiirto ja vanhempien ero; vihapuhe, jumalanpilkka ja rakkaus.

Olen sotahullu ja pasifisti; pessimisti ja optimisti.

Olen McDonald’s ja teurastus, Lucy in the sky with diamonds ja John Lennon – Taru Sormusten Herrasta ja keskimaan pelastus.

Olen musta rutto, AIDS ja vasta-aine.

Olen kielirakenne, traditio ja konventio – anonymi, normi ja uusi maailmanjärjestys.

Olen anatomia, fysiologia ja aivorakenne.

Olen koulukiusaaminen ja dikotomiat – kaiken eriytyneisyys ja ykseys.

Olen tuuli, äänet ja valo.

Olen luonto ja sen tuho – kaikki ja en mitään.

Olen ruoka, energia ja materia; syntymä, uni ja kuolema – ikuisuus, äärettömyys ja olemattomuus.

Olen olemassaolo ja elämä; Planckin vakio, multiversumi ja Heisenbergin epätarkkuusperiaate.

Olen osa minua, olen osa sinua ja olen osa meitä...

Jokaisen *minä* muotoutuu ja liikkuu lineaarisessa aikakokemuksessa – biologisten potentiaalien ohjaamana – koostuen myös tiettyyn suuntaan liikkuvasta ulkomaailmasta, joka koostuu osiltaan muista samanlailla liikkuvista *minä*-kokemuksen omaavista entiteeteistä. Oleellista tässä yhteydessä on, että *minä* on myös ajassa ja avaruudessa liikkuva illuusio jostakin pysyvästä. Ei ole mitään *stabiilia* minää, jota luetteloni yhä karttuvista meemikentän konsepteista ja kokemuksista pyrkii myös havainnollista-

maan. Jotkut puhuvat usein, että eivät ole sama henkilö kuin 10 vuotta sitten. En ole varma, kuinka moni ihminen mieltää itsensä täysin samaksi olioksi kuin retrospektiossa tutkittu 10 vuotta vanha entiteetti, joka jakaa nykyisen entiteetin aivoissa muiston itsestään, mutta tämä mahdollinen näkemys on useammallakin tapaa kyseenalainen.

Biokemiallisesti kymmenen vuoden aikana lähes koko ruumiini atomit ovat muuttuneet eri spesifeiksi atomiyksilöiksi kuin mistä koostuin 10 vuotta sitten – vaikkakin nämä atomit ovat merkittäviltä osiltaan kuitenkin identtisiä, kuten tietyn aineen atomit ovat. Ja kun kohtaan niin sanotun kuoleman, tällöinkin tämä atomikokoelma muuttuu muun muassa mullaksi ja ravinteiksi, muiksi olioiksi; *minä* hajautuu erottamattomassa yhteydessä ulkomaailmaan, vaikkakaan tähän ei enää tällöin sisälly entiseen verrattavan entiteetin *minä*-kokemusta. Jo tämän kappaleen lukemisenkin aikana meidän kehon atomikokoelmasta on siirtynyt satoja miljardeja atomeja kehomme ulkopuolelle, osaksi kokeman kehomme ulkopuolista maailmaa. Elämänaikainen entiteettimme on konkreettisesti kollektiivinen olio; se koostuu atomeista; ja 90 % ruumiissamme sijaitsevista soluista sekä 99 % aktiivisista geeneistä ruumiissamme kuuluu mikro-organismeille – mikrobeille – joiden entiteetit elävät symbioosimaisessa suhteessa kokonaisuutemme. Ja vastaavasti samalla kun kehomme on koko ajan siirtymässä osaksi sen ulkopuolista maailmaa, samaten hengitämme, syömme ja juomme joka päivä paljon ulkopuolista maailmaamme uudeksi osaksi kehoamme. Luonnon sammumaton kiertokulku on havaittavissa jo elämän aikana: *kaikki* liikkuu pysäyttämättä ajassa ja avaruudessa.

Mikäli tilanteeni, ympäristöni ja ikävuoteni olisivat muotoutuneet viimeisten 10 vuoden aikana koettujen ympäristötekijöiden vaikutuksesta erilaiseksi – mikäli olisin kasvanut eri ympäristössä, esimerkiksi tehnyt yhden erilaisen merkittävän päätöksen tai muodostanut yhden eri merkittävän kaverisuhteen – ei kukaan, edes *minä*, välttämättä tunnistaisi tätä toisessa ulottuvuudessa elävää oliota itsekseni. En sanoisi, että se on minä. *Se ei olisi minä*. Saati jos olisin syntynyt täysin eri aikakaudella, jossa ympäristöni olisi koostunut aivan eri meemeistä. Sama periaate pätee identtisiin kaksosiin, jotka ovat kasvanut eri ympäristöissä: he ovat geneettisesti samanlaisia, mutta kasvuympäristö erottaa heidät, jolloin heille on muodostunut aivan erilainen ja eri *minä*. Kun ympäristömme muuttuu, muuttuu myös peruuttamattomasti *minä*. *Minä* ei siis ole jokin entiteetti, *jolla on* jokin kokemusmaailma, vaan *minä* on entiteetti *jā* tämän ajassa liikkuva kokemusmaailma *jā* ympäristö – saumattomasti kaikki yhdessä osa yhtä ja samaa kokonaisuutta ja kokemusta. Tätä laajempi kokonaisuus koostuu monista samanlaisesti olemassa olevista *minä*-kokemuksellisista biologisista entiteeteistä ja näiden moninaisista ympäristökokemuksen perspektiiveistä. Näinkin ollen *minä* on erottamattomasti sidoksissa aikaan ja avaruuteen, jotka kummatkin liikkuvat entiteetin kokemusmaailmassa pysähtymättä.

Minä ei ole maailmasta erotettu yksikkö, vaan maailmaan sidottu ja sen kanssa liikkuva monikko.

Ideologiapotentialit, ihmiskunnan liike ja relativismi

Minussa on ollut syntyessäni kaikki olemassa olevat geenikoneistolleni ominaiset *ideologiapotentialit*, joista ympäristöni ja ihmiskunnan kollektiivinen liike on muokannut minut samaistamaan itseni vahvemmin toisiin kuin joihinkin muihin. Toisin sanoen koko ajan jatkuvat kokemukseni aktivoivat geenipoolini sisältämiä tiettyjä lajispesifejä potentiaaleja. Ympäristöni on ohjannut näiden ideologiapotentialien ymmärtämisen ja hahmottamistapaani omien samalla tavalla sosioneurobiologisesti muodostu-

neiden kieltensä, ajatustensa, opetustensa, tarinoidensa, tietojensa ja uskomustensa mukaisesti. Tässä sukupolvelta toiselle siirtyvässä liikkeessä elämä, kuten ihmiskunta – ja sen osaltaan sisältämä *minä* – liikkuu tiettyyn suuntaan, jota vastaavaan suuntaan jälkipolvien ideologiapotentiaalit, ja näin ollen *minä*-kokemukset, valikoituvat. Historiallisesti tällä liikkeellä vaikuttaisi olevan mahdollisuus kohti järkevämpää, kuten todellisuuden hahmottamiseen ja jäsentämiseen dedikoidut ja sukupolvittain kehittyvät työkalut – filosofia ja tiede – sallivat, omien lajispesifien logikkojemme mukaisesti.

Mutta vaikka kenties liikunnemekin kohti järkevämpää ja tiedostavamppaa, silti järjettömyyden potentiaali elää yhä minussa ja näin ollen näen sen sitä vahvemmin ympäristössäni. Ainoa asia, joka estää näiden negatiivisten potentiaalien aktivoitumisen ja sallii positiivisten hallitsemisen, asuu tämän tietyn ympäristön ja geenikoneiston saumattomasti ohjaamassa, ajan kanssa muotoutuvassa, tämän hetken *minässä*. Ihmismaailman näennäinen järjettömyys vähenee, kun sen kollektiivinen *minä*-kokemus liikkuu sukupolvien mukana kohti universaalimmin hyväksyttävien ideologiapotentiaalien tukemista.²

Tässä koko kuviossa on alkukohtaisesti saattanut näkyä relativismin vaara. Siksi tulee korostaa, että tällä kaikella kollektiivisella sisällöllä, joka *minää* muotoilee, on tietty pysähtymätön suuntapreferenssi – joka tekee myös relativismista ongelmallisen käsitteen. Maailma on sellainen kuin se on – eli sen takana on tietty logikka – mutta sitä tulkitsee subjektiiviselta pohjalta lähtevä, ylläkuvailltuun *kollektiiviseen minään* sidottu entiteetti. Näin ollen relativismi on ongelmallinen käsite vain suhteessa tähän entiteettiin, mikäli tämä ei ymmärrä olevansa perustavanlaatuisessa yhteydessä muuhun maailmaan, ja luo illuusioita omasta erityisyydestään suhteessa muuhun todellisuuteen. Relativismi ei ole oleellinen käsite universumin objektiiviselle kokonaisuudelle, johon ihmisetkin osaltaan lukeutuvat. Toisin sanoen relativismi ja mahdollisesti myös subjektiivisuus kertovat vain entiteetin hetkellisestä irtaantumisesta todellisuudesta ja sen kollektiivista – joka mahdollisuus muodostuu vain jos *ensimmäinen kysymys* johtaa entiteetin elämässä väärin tai kollektiivisesti epätydyttäviin vastauksiin. Tämä ei poista oikeiden vastausten olemassaoloa eikä niiden kollektiivista tavoittelua. Kun geenipotentialit suhteessa sosialisatioon ja muuhun ympäristövuorovaikutukseen ohjaavat sukupolvien välistä liikettä kohti todellisuutta selvittävää suuntaa, näennäinen relativismi säilyy vain hetkellisenä ihmisten kollektiivin oikkuna – kunnes kollektiivisesti, sukupolvien liikkua, alamme löytää yhä suuremmissa määrin oikeita, laajaan tietoisuuteen levinneitä ja näin ollen kaikkia tyydyttäviä vastauksia *ensimmäiseen kysymykseen* – ja sitä seuraaviin. Relativismi ei ole todella pitkän aikavälin ongelma niin kauan kuin pyrimme kollektiivisesti ja vilpittömästi yhteyteen todellisuuden kanssa; jonka pyrkimyksen *elämän ensimmäinen kysymys* sammumattomasti pakottaa.

Minä ja me osana universumia

Olemme pohtineet tähän saakka pääosin *minää* – ja olemme havainneet *minän* syvän ja erottamattoman yhteyden ympäristömme kanssa; *minä* on ajassa ja paikassa liikkuva geenikoneiston kollektiivisen toiminnan ja sosiaalisten kokemusten ja ympäristöperspektiivien alati kerääntyvä summa. Mutta erittäin oleellisesti ympäristömme koostuu lukuisista *minä*-kokemuksellisista entiteeteistä, oman vastaavanlaisen entiteettimme lisäksi. Ja jokainen näistä entiteeteistä ohjautuu oman sosiobiologisen alkupisteensä ja ympäristönsä mukaisesti. Nämä kaikki ovat saman maailman sisällä eri perspektiiveistä koettujen kokemusten tai tapahtumien summia, joista muodostuu yksi isompi kokonaisuus: universumi.

Emme voi yksiselitteisesti erottaa *minää* mistään, mitä kokemusmaailmassamme tai universumissa on tapahtunut ja tapahtuu, vaan koko kokonaisuus on yhteydessä. Mikäli yhden osan kokonaisuudesta muuttaa, muuttuu ympäristömme valonnopeudella ja näin ollen ajan kanssa tämä vaikuttaa myös *minään*.

Osa tästä universumin kollektiivista on *me*. *Me*, tässä yhteydessä, on universumin elämäkokemuksen omaavat entiteetit. *Me* olemme tietoisuus, joka on noussut universumissa, universumista – tietystä ajasta ja paikasta – itsessään. Kun synnyimme keskelle *ensimmäistä kysymystä*, olimme välittömästi pakotettuja alkamaan ottaa osaksi entiteettiämme universumin siinä tietyssä ajassa ja paikassa liikkuneita muita entiteettejä (kuten vanhempiemme ja muun ympäristön geenirakenteen ja läsnäolon), ajatusmalleja (kuten vanhempiemme uskojärjestelmän) sekä osia kuolleista entiteeteistä (kuten Elviksen konseptin ja mahdollisesti osan tämän entiteetin läpi kulkeneista atomeista) – niin biologisesti luonnon kiertokulun kautta kuin myös sosiaalisesti luonnon ympäristövuorovaikutuksen kautta.

Syntymämme – *minän* ympäristöstä erottamaton muodostuminen ja *elämän ensimmäisen kysymyksen* herääminen – on tapahtuma, jossa universumi muotoutuu katsomaan itseään, hahmottamaan itseään – siten kuin lajispesifit biologiamme ja sosiaalinen ympäristömme aika- ja paikkaspesifisti sallii. Elämän havaittavan väistämättömästi toteutunut potentiaali on ollut läsnä jo alkuräjähdyksessä, jonka jälkeisestä ketjuseurauksesta olen nyt tässä pohdimassa sitä ajasta ja avaruudesta – koko ympäristöstään – erottamatonta *minää*, jonka koen tässä ajassa ja paikassa.

Kaiken kaikkiaan yhteytemme universumiin – aikaan ja avaruuteen – toisiimme ja kaikkeen on perustavanlaatuisen ja erottamaton. Olemme jokainen osa valtavaa ajassa liikkuvaa kollektiivia, jonka ymmärtämistä oma kielenkäyttömme ja havainto- ja ymmärryskykymme rajat merkittävästi haittaavat – ainakin toistaiseksi, kunnes aika ja avaruus liikkuvat tarpeeksi; kunnes ympäristömme ja sen mukana tietoisuutemme liikkeet oleellisesti muuttuvat. Siihen saakka voimme tässä kirjoitushetkessä tyytyä huomaamaan, että *minä olen*, *sinä olet* ja *me olemme* osa yhtä ja samaa suurempaa universumin kollektiivia.

Ensimmäisen kysymyksen ikuisuus...

Antiikin kreikkalainen filosofi Aristoteles puhui aikoinaan neljästä *syystä*, joista viimeinen oli finaalin syy eli *telos*; päämäärä, jota toiminnalla tavoitellaan. Esimerkiksi talon rakentamisen telos voi olla suojan tarjoaminen. Luomme tällaiset syyt kysymysten vastausten perusteella. Kaiken kaikkiaan se, mistä *minä* koostuu, ohjaa jo *ensimmäisen kysymyksen* kautta minua kohti tiettyä suuntaa: kohti yritystä saada selvän tästä kaikesta, oman biologiani ja ympäristöni asettamin rajoin. Ohjaudun ensimmäisen kysymyksen kautta kohti suuntaa, jota kohti näen ihmiskunnan ajautuvan kollektiivisesti: kohti uusien asioiden selvittämistä koskien universumia, jonka erottamaton osa *minä olen* – ja *me olemme*. Tämä on minun lyhytaikainen *telos*, kestäen vain entiteetin elinaikani, mutta se on myös *meidän telos*, joka kaikuu läpi menneiden, nykyisten ja tulevien sukupolvien – sekä lajien.

Tässä yhtälössä voimme huomata, että jälkikasvun tavoittelun voi nähdä pyrkimykseksi monistaa oman entiteetin atomikokoelmaa uudessa ympäristössä – ajassa ja paikassa – uudelleensynnytetyn *ensimmäisen kysymyksen* ja sen ohjauksen kautta. Liikumme diskurssin keinoin kollektiivisesti ja

sukupolvittain kohti parempia vastauksia ensimmäiseen kysymykseen. Mitä ihmeellisiä asioita meillä vielä onkaan selvitettävänäamme; mitä ihmeellisiä ajatuksia meillä vielä onkaan jaettavanaamme...

Kun meemikenttä pyrkii liikkumaan kohti laajempaa ymmärrystä, alkaen aina sukupolvittain *ensimmäisestä kysymyksestä*, siitä tulee jotakin koskematonta. Se ei pysähdy *minuun*, se ei pysähdy *sinuun*, se ei pysähdy edes *meihin*. Se on itsejäljentävä ja kaiken sisältävä elämän, inspiraation ja ohjauksen lähde, jota todellisuudeksi kutsutaan, ja johon meillä kaikilla siihen kuuluvilla on mahdollisuus päästä kollektiivisesti käsiksi. Elämä, universumi ja todellisuus itsessään sisältää sammumattoman potentiaalin pyrkiä ymmärtämään itseään – monesta erilaisesta simultaanista näkökulmasta käsin. Me seisomme jättiläisten olkapäillä ja jättiläiset jatkavat pinoutumistaan – huolimatta, kuka yrittää hetkittäin peittää horisonttia. Olemme erottamaton osa jättiläistä, ja jättiläinen on erottamaton osa meitä – ja yhä suuremman jättiläisen potentiaali kuplii kaikkialla.

*“The cosmos is also within us ...
We are a way for the cosmos to know itself.”*
– Carl Sagan

Jälkikirjoitus

Kuljen läpi kampuksen, katsellen hiljaa ympäristöäni. Katson ihmisiä ympärilläni – hengittämässä, liikkumassa, toimimassa, lukemassa, juttelemassa – ja näen heissä erottamattomasti itseni. Nämä minut ympäröivät *minä*-kokemukselliset entiteetit pakottavat läsnäolollaan tiensä tajuntaani ja samaten minun *minä*-kokemuksellinen entiteetti pakottaa itsensä heidän tajuntaan. Syvälinen yhteisöllisyyden ja ykseyden tunne valtaa minut. Me olemme kaikki erottamattomasti ja kokonaisvaltaisesti osa toistemme kokemusta todellisuudesta todellisuudessa. Tämä yhteytemme on uudelleenmietityn *minä*-käsityksen kautta perustavanlaatuinen, häviämätön ja häkellyttävän valtava. Ilman näitä muita entiteettejä en olisi *minä*, ja ilman minun entiteettiä nämä entiteetit eivät olisi samoja kuin ovat; me olemme kaikki erottamattomassa yhteydessä toisiimme sekä muuhun luontoon ja universumiin.

Meitä askarruttaa suurimman osan ajasta muut ja muiden toiminta, ympäristömme tapahtumat – johon sitten reagoimme. *Ensimmäinen kysymyksen* heijastelee yhtä paljon ympäristöämme kuin itseämme. Tämän kaiken äärellä voimme hahmottaa, että elämän niin sanottu tarkoitus on vain olla osa ajassa ja avaruudessa liikkuvaa universumin kollektiivia, osa kokonaisuutta; kokonaisuus havainnoimassa multisubjektiivisesti itseään ja liikkumassa johonkin suuntaan, erilaisten viestintäkeinojen avulla, *ensimmäisen kysymyksen* liikkeellepanemana. Kaikki tämän ylittävät tarkoituksijulistukset ovat entiteettien itse määrittelemiä oman aikansa ja paikkansa perusteella, ensimmäisen kysymyksen synnyttämän kollektiivisen liikkeen pohjalta – joka ei ainakaan vielä tavoita kokonaiskuviota, vaan vain tietyn aikaan ja paikkaan sidotun *minän* subjektiivisen hahmotuksen. Mitä tahansa yksittäisen entiteetin havainto- ja viestimistasolla tapahtuukaan, kollektiivi liikkuu aina johonkin suuntaan – joka liike hahmotuu meille parhaiten ajateltaessa elämän liikettä sukupolvien skaalassa.

Koko tämä essee – kuten mikä tahansa muu tuotoksemme – on ollut kollektiivista toimintaa; kollektiivisen toiminnan synnyttämää. Muun muassa ilman filosofian historian kurseja ja muita yksilöllisiä elämäkokemuksiani tätä tekstiä ei olisi sellaisenaan olemassa. Mikäli yksikin merkitsevä asia olisi erilailla, esimerkiksi, mikäli Platon tai Aristoteles olisi hautautunut historiassa näkymättömiin tai kirjoitusta ei olisi koskaan keksitty, myöskään silloin tätä tekstiä ei olisi sellaisenaan olemassa. Kaikki, mitä on tapahtunut, palautuen aina esi-isiemme pohdintaan syntymästä ja kuolemasta, unista ja tähdistä ja luonnosta – ympäristöstään ja yleisesti *ensimmäisestä kysymyksestä* – ja jonka tietoisuuteni on kosmisessa ajassa osaksi itseään siepannut, on osaltaan kontribuoinut tähänkin tuotokseen. Kirjoittajana olen vain kanavoinut sen; kerännyt yhteen; riistänyt subjektiivisesta kokemusmaailmastani, yhtenä erottamattomana osana maailman kollektiivin liikkeen sisällä tässä ajassa ja paikassa. Lukuisat kauan aikaa sitten ja kaukaisissa paikoissa tapahtuneet tapahtumat ovat erottamaton osa näitä sanoja, ja erottamaton osa elämäniäni.

Olemme osa kollektiivista lajia, joka kerää sukupolvittain tietoisuutta universumista; diskurssissa läpi ajan ja avaruuden. Kaikki ajatukset ja konseptit tietoisuudessamme ovat täysipainoisesti velkaa menneille sukupolville ja heidän universumista tekemille hahmotuksille.

Emme vietä hetkeäkään yksin minkään eristetyn *minän* parissa, koska sellaista ei ole. Syvälinen ympäristövuorovaikutuksen tiedostaminen on kenties eräs suurimmista tietoisuuden nostajista koskien entiteetin omakuvaa ja tiedonrakentamisen mahdollisuuksia. Tällä tietämyksellä on tapana aktivoida kriittistä ajattelua ympäristövaikutteitaan kohtaan ja se saattaa hyvin johtaa objektiivisempien todellisuuden selvitys- ja viestimiskeinojen etsimiseen sekä terveellisemmän ympäristön haluamiseen, josta

myös vaikuttamishalu ympäristöön kumpuaa. Minän uudelleen käsittäminen johtaa radikaaleihin tulkintoihin nykyisistä ekologisista, ekonomisista, teknologisista, tekijänoikeudellisista ja uskomuksellisista traditioista ja konventioista, jotka ylläpitävät illuusiota sellaisesta *minästä*, joka on erillinen ulkomaailmasta, ja joka ei ole kosketuksissa todellisuuden kanssa. Tästä seuraa laajasti monien toimintatapojemme kyseenalaistaminen, sillä mikäli emme kunnioita ympäristöämme ja toisiamme, emme kunnioita *minää*; emme kunnioita itseämme – ja vice versa. Ja jos emme kunnioita *minää*, joka koostuu lopulta kaikesta mitä on, niin mitä jää enää jäljelle? Vaarana on, että jäljelle jäisi vain erään lajin harhaisuuksiin päättynyt elo, eräällä pienellä sinisellä pisteellä, aavan universumin laitamilla.

Jokainen toimintamme heijastuu kollektiiviseen minään ja kollektiivisen minän jokainen tapahtuma heijastuu toimintaamme. Mikäli jonkinlainen uudelleenymmärretty *minä*-käsitys ei nouse laajamittaisesti, tästä voi pahimmillaan seurata lopullinen irtaantuminen kosmoksesta, joka olisi pakotettu loppu koko dikotomialle, paljastaessaan ajan kanssa fataalisti tämän hallitsevan käsityksenme erheet.

Mutta lohdullisena puolena: Vaikka onnistuisimmekin tuhoamaan sen, minkä miellämme ”itseksenne” tai ihmiskunnaksi, universumin kollektiivi ei tuhoutu – se vain jatkaa liikettään ajassa ja avaruudessa, synnyttäen yhä uusia *minä*-kokemuksia, koostuen osaltaan myös niistä atomeista, jotka tämän tekstin tuottivat. Ja *ensimmäinen kysymys* jatkaa potentiaaliaan toisissa olioissa.

Näin ollen haluaisinkin vielä palauttaa lukijan *ensimmäisen kysymyksen* äärelle. Haluaisin *sinun* tekevän listan omista muotoilijoistasi lukeaksesi sen; ketä ja mitä kaikkea *sinä* olet; mitä *sinun* meemikenttäsi on lukeutunut. Varaudu syvälliseen kokemukseen; ykseyden tuntemiseen ympäristösi kanssa, ja tuntemukseen siitä, miten tämä kaikki on muotoutunut *sinuksi* tässä ajassa ja paikassa. Ja sitten tunne, *kuka sinä olet*.

Ja lue tekstisi muutaman vuoden kuluttua, kirjoita uusi ja seuraa kehitystäsi; havainnoi, miten *sinä* muutut.

Vaikka hahmotammekin nyt paremmin, kuka ja mikä *minä* on, emme ehkä koskaan saavuta täysin tyydyttävää vastausta *ensimmäiseen kysymykseen*. Mutta kysyminen pitää meidät raiteilla, ja sen tavoittelu pysyy elämän itseisarvona.

Jätän sinulle kaksi kysymystä kaikumaan läpi ajan ja avaruuden:

I) Kuka sinä olet?

II) Kuka sinä haluaisit olla?

Alanotaatiot:

1) Se verkko, jonka Internet on muodostamassa ihmiskunnan yksilöiden välille, muistuttaa neuroverkkoa: siinä missä yksilön aivoissa neuronit ja niiden väliset hermoimpulssit määräävät osaltaan muodostamansa organismin toimintaa, ihmiskunnan verkossa verkkoliikenne ja sen sisältämä argumentaatio määräävät tämän verkottuneen entiteetin kollektiivista suuntautumista. Enemmän makrotasolla tämä nykyään katalysoitunut kuvio linkittyy vahvasti yleiseen mediahistoriaan.

2) Universaalisti hyväksyttävät ideologiapotentialit ovat sellaisia, jotka ovat optimaalisesti kaikkien kollektiivin jäsenten silmissä mahdollisimman moraalisia; toisin sanoen identtisten muotoutumislogiikoiden ansiosta tasa-arvoisten muiden olioiden kärsimystä optimaalisesti minimoivia. Näiden tukemisen globaali nouseminen, joka on järjen nousua, vaatii lajilta tai lajeilta vahvaa kommunikatiivista linkittymistä toistensa kanssa – ensimmäistä kertaa sitten alkueliöiden nopean erkaantumisen toisistaan. Ennen tätä linkittymistä näiden toteutumismahdollisuus ei ole läheskään niin todennäköinen – koska ihmiset kasvavat toisistaan erillään olevissa *minä*-kokemuksen muodostamissa ympäristöissä. Myös tässä asiassa Internetin tuoma näkökantojen globaali kollektiivinen näkyvyys – ja todellakin linkittyneisyys – on hyödyksi, alkaen kenties hiljalleen kannustamaan Habermasin kommunikatiivisen toiminnan ideaalia ja jonkinlaista kulttuurien konvergenssia. Tämä toiminta johtaisi ihanteellisesti yhteistoinnallisuuteen ja ihmiskuntaa yhä nopeammin ohjaavaan diskurssiin, jossa ajan kanssa universaalisti vetoavin ja järkevin, ja näin ollen todennäköisesti todellisuuspohjaisin väite voittaisi aina, ja yhä nopeammin.